

Роман Б. Є., старший викладач (Відокремлений підрозділ національного університету біоресурсів і природокористування України «Бережанський агротехнічний інститут»)

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасні зміни характеру конкуренції разом з особливостями сільськогосподарського виробництва зумовили глобалізацію аграрного ринку та зростання агресивності конкуренції в усіх його секторах, що у свою чергу виявило невідповідність більшості вітчизняних аграрних підприємств до господарювання в умовах стрімкої зміни середовища, відсутності постійного прагнення до поліпшення якості продукції, зниження витрат, безперервного вдосконалення методів управління та організації праці. Проблема забезпечення і підвищення конкурентоспроможності агропромислового комплексу, зокрема конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, які є основним постачальником сільськогосподарської продукції та гарантом продовольчої безпеки держави, є однією з ключових у національній економіці.

Необхідною базою для розбудови конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств є конкурентоспроможність продукції як з'єднувальна ланка між виробниками і споживачами аграрної продукції. Конкурентоспроможність продукції означає ступінь її відповідальності вимогам споживачів або обраного відповідного ринку за найважливішими характеристиками (економічними – ціна, витрати на виробництво; екологічними; споживними). Виходячи з цього, сучасне підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції має забезпечуватись за рахунок підвищення ціни реалізації, зниження витрат виробництва та поліпшення якості. Для забезпечення підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на основі поліпшення її якості необхідним на рівні держави є: створення та впровадження вітчизняної бази гармонізованих з міжнародними вимогами стандартів на продукцію і сировину сільськогосподарства та забезпечення необхідних обсягів фінансування цих робіт; сприяння розробці і впровадженню систем управління якістю.

Не менш важливе значення у забезпеченні конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції має створення ефективної системи управління аграрним підприємством та дієвого механізму реалізації маркетингової діяльності на цьому підприємстві. Інертність у виробничій

та збутовій діяльності, відсутність інноваційних стратегій та маркетингових концепцій, неефективні методи управління та непрофесіоналізм в галузі менеджменту є тими факторами, що стримують розвиток вітчизняних агроформувань та сприяють втраті та /або недоотримання ними конкурентних переваг. У зв'язку з цим для поліпшення роботи в цьому напрямі слід запровадити ефективну систему маркетингових досліджень на підприємстві, яка б забезпечувала управлінців достовірною інформацією щодо стану ринків сільськогосподарської продукції та положення конкурентів на них; систему управління реалізацією продукції, яка включала б, по-перше, вибір найбільш ефективних каналів збуту продукції, а по-друге, реалізацію комплексу маркетингу для всіх без винятку видів сільгосппродукції.

Для підвищення конкурентоспроможності сільгосп підприємств на макроекономічному рівні потрібно стимулювати розвиток земельних та майнових відносин, удосконалювати антимонопольне законодавство щодо формування ринкових відносин і розвитку конкуренції, зруйнувати монополістичну систему посередників, що займаються закупівлею сільськогосподарської продукції та її збутом, сформувати маркетингові служби регулярного забезпечення товаровиробників надійною ринковою інформацією тощо. Проте основним та першочерговим заходом має стати удосконалення економічного механізму функціонування аграрного сектору економіки та встановлення суворого контролю за його регулюванням, а саме удосконалення цінового механізму з метою забезпечення еквівалентності обміну між галузями народного господарства, розвиток ринку фінансових послуг, удосконалення інвестиційної, інноваційної, бюджетної та податкової політики держави, удосконалення існуючого і запровадження нових механізмів державної підтримки доходів сільськогосподарських підприємств тощо.

Одним із важливих аспектів розбудови економічних відносин і стимулювання конкурентоспроможності аграрного бізнесу є ціновий механізм та пов'язане з ним вирішення проблем ціноутворення. Ціновий механізм у системі формування цін на сільськогосподарську продукцію є дотичним до всіх сфер агропромислового комплексу і покликаний гармонізувати відносини між його учасниками. Однак, на сьогоднішній день ціновий механізм не забезпечує ефективного регульованого ціноутворення. Сільськогосподарські товаровиробники за існуючих ринкових цін неспроможні без належної державної підтримки відновлювати виробничий потенціал у достатній для розширеного відтворення галузі обсягах, що обмежує зростання ефективності його діяльності. Означені обмеження сформували фактично антивідтворювальний

тип виробництва з унормованим стереотипом деградації продуктивних сил. Вирішення значної проблеми вбачається в розбудові ефективної системи ціноутворення, формування такої моделі ціни, яка враховувала б інтереси держави, виробника і споживача аграрної продукції, тобто забезпечувала еквівалентність обміну та гарантувала вітчизняним сільськогосподарським товаровиробникам отримання прибутку, достатнього для розширеного відтворення. Мова йде про запровадження механізму еквівалентної ціни. Разом з тим, для удосконалення економічних відносин необхідно розробити нормативи затрат для всіх стадій проходження сільськогосподарської продукції: виробництво, заготівля, переробка. При цьому розподіл кінцевого результату між учасниками кооперативного виробництва слід здійснювати відповідно до вкладу кожного з них.

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств у значній мірі залежить від ефективного збуту їх продукції, що в свою чергу визначається розвитком та стабільністю українського аграрного ринку та купівельною спроможністю населення.

Таким чином, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських підприємств є пріоритетним напрямом розвитку економіки України. Воно залежить, з одного боку, від управлінських рішень на рівні самих підприємств, а з іншого – від державної і регіональної політики у сфері створення відповідного економіко-правового середовища й державної підтримки суб'єктів аграрного господарювання. При цьому, підвищення конкурентоспроможності українських аграрних підприємства необхідно розглядати як довгостроковий послідовний процес пошуку й реалізації управлінських рішень у всіх сферах його діяльності, здійснюваний планомірно, відповідно до обраної стратегії довгострокового розвитку, з урахуванням змін у зовнішньому оточенні та стану засобів самого підприємства.

1. Гудзинський О. Д. Методологічні аспекти формування потенціалу, адекватного стратегічному їх розвитку підприємств / О. Д. Гудзинський, С. М. Судомир // Вісник аграрної науки Причорномор'я. Миколаїв. – 2007. – Вип. 1(39). – С. 11-15.
2. Россоха В. В. Організаційно-економічні передумови підвищення ефективності виробничого потенціалу підприємств АПК / В. В. Россоха // Економік а АПК. – 2004. – №1. – с. 43–48.
3. Жиентаев С. Формирование конкурентной среды на рынке сельскохозяйственного сырья / С. Жиентаев // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 6. Экономика. – 2000. – №2. – С.68-79.